

הצטרפותו של אדם לחרמאכט אינה יכולה, אפוא, להיחשב כפעולה רצונית או הכבעת תמיכה ברייך השלישי, כמו הצטרפות לסי"ם, למשל.

עובדה זו מסבירה מדוע גבר בגרמניה המערבית הרוגו כאשר פתח משרד-החוץ הישראלי במסעו לפסילתו הפומבית של פאולס. אם פסול אדם מפני שכיחן בחרמאכט, הרי פסולים מיליוני גרמנים — וביניהם כמעט כל ראשי המישטר הקיים בגרמניה, מכל המפלגות. אחרי שהעניין הפך פומבי, לא יכלה ממשלת בון לבטל את מינוי פאולס, גם אילו רצתה בכך, מבלי שהדבר יתפרש כעלבון צורב לכל ותיקי החרמאכט, המהווים חלק ניכר מאוד מציבור הבוחרים בבחירות הקרובות.

גם העובדה שפאולס זכה לאותות-הצטיינות אינה נראית לגרמנים כתכונה שלילית, אלא כתכונה חיובית דווקא. אם הצטיין האיש בעת שרותו, הרי הצטיין במלחמה למען המולדת.

מבחינה זו לוקה גרמניה בפיצול-האישיות. גרמנים רבים מבינים כי המלחמה האחרונה יוזמה עלידי היטלר, וכי נועדה למטרות של שוד ורצח-עמים. אולם הגרמנים אינם יוצרים קשר בין הכרה זו לבין פעולת החרמאכט. אחרי שהחלה המלחמה, היתה חובתו של כל גרמני, לדעתם, להקריב את עצמו על מיוכה המולדת ולהגן על הפאטרלאנד ("ארץ האבי"). קיימת בגרמניה ספרות שלמה שנועדה לטהר את זכר החרמאכט. בספרות זו יוחסו כל הפשעים והתועבות להיטלר, לסי"ם ולמפלגה, בעוד שהצבא מילא את תפקידו ביושר ובאמונה. להיטלר, כמפקד ראשי של החרמאכט, יוחסו גם כל המזלות והכשלונות הצבאיים. הגנרלים של החרמאכט, שפירסמו בסיטונות זכרונות אישיים, טוענים כי היו מנצחים במלחמה, לולא התערב היטלר החובבני בפעולת המטכ"ל וכפה על החיילים המקצועיים החלטות מוטעות.

האם פשע הוורמאכט?

בן גוריון צודק באומרו כי חיילי החרמאכט גויסו כחיילי כל שאר הצבאות, וכי מבחינה זו אין הבדל בין החרמאכט ובין הצבא הבריטי וזה"ל. אולם הוא מטשטש את הבעייה העיקרית.

הוורמאכט לא דמה לשום צבא אחר בעולם, מפני שהוא הוקם עלידי מישטר פושע, ושירת אותו עד יומו האחרון.

כשם שהמדינה הנאצית לא דמתה לשום מדינה אחרת בעולם, כך לא דמה הוורמאכט לשום צבא אחר בעולם. לא בשל הרכבו, אלא בשל המטרות שלמען הופעל.

החרמאכט גויס מתוך העם הגרמני, ועל כך דמה לעם עצמו. משמע: היה בו מיעוט של נאצים מושבעים, מיעוט (הרבה יותר קטן) שהתנגד לנאצים, ואילו הרוב הגדול הלך בדרך ההתנגדות הקטנה ביותר, עשה מה שדרשו ממנו.

קציניו וחייליו של הוורמאכט נהגו כך גם ביחס לפשעי-המלחמה בכלל, ולרצח היהודים

אמשי"י המסורת: היטלר, הינדנבורג וגרינג בכנסיית הצבא

בפרט. מיעוט שיתף פעולה באופן פעיל במעשי-הרצח. יחידים בכל הדרגות התנגדו בפועל, חיבלו במעשי-הרצח ואף שלמו על כך בחייהם. כמה מאלה נתפרסמו במשפט אייכמן. ואילו הרוב הגדול מילא פקודות, גם במידה שהיו אלה פקודות של רצח והשמדה.

מלאכת-הרצח עצמה בוצעה, ברוב המיקרים, עלידי יחידות מיוחדות, שלא היו שייכות לצבא הסדיר — יחידות הסי"ם ויחידות דומות. אך במיקרים רבים קיבלו מפקדי הצבא פקודה לשתף פעולה עם הסי"ם, להגיש לו עזרה וסעד. מפקדי הצבא מילאו פקודות אלה, אם ברצון ואם באי-רצון.

כדי להבין את המצב חייב האזרח הישראלי לנסות ולדמיין לעצמו מצב כלהלן: בישראל מגיעה לשלטון מפלגה המטיפה להקמת מלכות ישראל מן האזור ועד הפרת. הממשלה נותנת לצה"ל שם חדש, שולחת אותו לכבוש את השטח הנדון. למפקדי צה"ל ניתנת פקודה לשתף פעולה עם יחידה מיוחדת, שתפקידה להרוג או לגרש את האוכלוסייה הערבית, כדי לפנות מקום להתיישבות יהודית. חוץ מכמה בעלי-מצפון, המוצאים להורג, ממלאים הכל את הפקודות.

במיקרה היפותטי כזה — מהי אחריותו של הפרט? מהי מידת אשמתו של החייל היחיד, שגויס בעל כורחו, שלא השתתף אישית במעשי-הרצח?

ותיקי הוורמאכט יכולים להסתייע בטענה נוספת: לא רק החרמאכט שיתף פעולה בהשגת מות היהודים. כל זרועות הממשלה הגרמנית, ממשרד-הפנים ועד למשרד-המשפטים, לקחו חלק פעיל בהכנת ההשמדה ובביצועה. למשל: איאפשר היה לבצע את ההשמדה לולא עבודתם המסורה והקדחתנית של עובדי הרכבת הגרמנית, שמצאו את הקרונות, ערכו את לוחות-הומנים וגילו כישרון עילאי בהעברת מיליוני יהודים למחנות-ההשמדה, וזה בשעה

האדון והמשרת: אחד מחיילי הוורמאכט ואנקדו העליון

שחסרו קרונות להעברת תחמושת וחיילים. במה אשם קצין החרמאכט יותר מפקיד הרכבת, שאיש לא היה מתנגד למינויו כשגריר?

הבעייה האמיתית

הבעייה האמיתית אינה קשורה באישיותו של פאולס ובעברו האישי, אלא בעצם מהות היחסים בין ישראל וגרמניה.

ישראל אינה יכולה להתקשר עם גרמניה דמונית, שאינה קיימת. היא יכלה להתקשר רק עם אחת משתי הגרמניות הקיימות: המזרחית, בה שולטים הקומוניסטים, שכמעט לכולם יש עבר אנטי-נאצי נקי אך הקשורים למחנה הסובייטי; והמערבית, בה שולטים אנשים שמילאו תפקידים ברייך השלישי.

ממשלת בן-גוריון קשרה קשרים אמיצים עם האנס גלובקה, מי שהיה ראש לשכתו של אדנואר, שמילא תפקיד חשוב במיניסטרוני שהכין את ההשמדה. ידיו של שמעון פרס ואורתו בישראל היה פראנץ-יוזף שטראוס, שלא היה רק קצין-הוורמאכט בעבר, אלא שתבע גם לשים קץ לכל משפטי פשעי-המלחמה. היא מכרה נשק לבונדסור, שכל קציניו הבכירים מילאו תפקידים חשובים בחרמאכט.

אחרי כל אלה, היתה ממשלת ישראל מעמידה את עצמה במצב מגוחך, אילו התנגדה לשגריר רק מפני שהיה קצין בחרמאכט. ואילו הציבור הישראלי חייב להחליט בין עצם קיום היחסים עם גרמניה זו — שהיא רחוקה מלהיות גרמניה אחרת — לבין אי-קיום היחסים. הוויכוח האישי על פאולס הוא השתמטות מן הבעייה. איאפשר לקשור יחסים עם מדינה של ותיקי-החרמאכט, אך להתנגד לשגריר מפני שהיה קצין בחרמאכט.

אילו רצתה גרמניה לטשטש בעייה זו, היתה שולחת לישראל, כשגריר ראשון, לפחות למשך כמה חודשים, אישיות בעלת עבר אנטי-נאצי מובהק. היא לא עשתה זאת בגלל שלושה טעמים:

- רצונה לשלוח למקום הרגיש בישראל דיפלומט בכיר ימוסה מן המניין — וכל הפקידים הבכירים במשרד-החוץ הם ותיקי-החרמאכט. למתנגדי המישטר הנאצי אין כיום דריסת-רגל במיניסטרוני זה, כמו ברוב משרדי ממשלת בון.
- אייכולתה להבין בכלל בשישהו מוצא פגם בשרותו של אדם בחרמאכט.
- זילזולה בממשלת ישראל, הנראית לה — אחרי נסיון השנים האחרונות — כמוסד מיסחרי המוכן למכור ולקנות את הכל.

כתוצאה מכל אלה נוצר מצב שיעמיד את אורחי ישראל בפני מיבחן ריגשי קשה ביותר. כי מעבר לכל ניתוח הגיוני, נשאת העובדה הפשוטה: החרמאכט הגרמני הוא שכבש את מדינות אירופה למען היטלר, ובכך מסר את מיליוני היהודים לידי המרצחים. בוכרונם של מאות אלפים חרותים מדי החרמאכט, שירי החרמאכט וסמלי החרמאכט כחלק בלתי נפרד מזכרונות השואה.